

Temadag om plagiat

Af Dyveke Sijm

Hvordan bliver ”den gode akademiske adfærd” en del af de studerendes bagage? Hvad er de bedste argumenter for, at det ikke er i orden at plagiere? Hvad er overhovedet plagiering?

Disse og andre spørgsmål indgik i eftermiddagens workshops ved en temadag om plagiering, arrangeret af DF’s Forum for brugeruddannelse, afholdt 3. april på SDU, Odense.

Dyveke Sijm
Bachelorstuderende, København
dyvekesijm@gmail.com

På trods af at min bacheloropgave har fokus på plagiat begået af forskere og ikke plagierende studerende, satte jeg mig for at deltage i temadagen om plagiat i fast overbevisning om at kunne hente nyttig viden med hjem. Jeg blev ikke skuffet. Omkring 40 deltagere var til stede. Bredt repræsenterende biblioteker, skrivecentre og studieadministrationer på såvel gymnasiale som videregående uddannelsesinstitutioner. Temadagen blev afholdt i forbindelse med udarbejdelse af en webtutorial for studerende om plagiering, et projekt finansieret af DEFF.

Formiddagens oplæg

Gina Bay, biblioteket SDU, medlem af projektgruppen bag webtutorialen, indledte dagen på SDU med en reference til en nylig undersøgelse¹ om studerendes undskyldninger for at plagiere. Undersøgelsen vakte almindelig munterhed og det blev ikke sidste gang i dagens løb, det ellers alvorlige emne fik en latterbølge med på vejen. Den munterhed har sin egen pointe, som jeg vender tilbage senere i artiklen.

Per Andersen, studiechef ved SDU indledte formiddagens række af oplæg med et causeri over den medietække tilfælde af plagiat synes at have, men kom ellers interessant ind på de mange komplekse årsager til plagiat, herunder kultursammenstød. Studerende fra andre videnskabelige traditioner eller fra kulturer med andre, mere mimisk betonedede læringsstile kan have svært ved at honorere de krav om originalitet og selvstændig formulering, der lægges vægt på ved videregående uddannelser i f.eks. Danmark.

Per Andersen fremsatte oplysning og uddannelse som nødvendige strategier for at imødegå uvidenhed om uddannelsessystemets krav og sanktioner. Som et helt konkret eksempel nævnte han, at studerende ved SDU i forbindelse med den elektroniske eksamenstilmelding mødes med en besked på skærmen, der gør opmærksom på, at snyd er ulovligt. Uddannelseselementets nødvendighed blev fremhævet i forhold til, at studerende i stigende grad udgøres af førstegenerationsakademikere, hvis viden om videnskabelig metode og etik, ikke længere kan tages for givet. Studerende på videregående uddannelser i dag, betonedede Per Andersen, er ikke akademisk trænet på samme måde, som studerende var tidligere, og uddannelse i hvordan man agerer i dette felt, er derfor nødvendig.

Også Svend Hylleberg, dekan ved det samfundsvidenskabelige fakultet, ÅU berørte i sit indlæg ønskeligheden af, at (gen)indføre grundlæggende uddannelse i videnskabelig metode og videnskabsetik. I sit indlæg ridsede Hylleberg de sidste fyre års udvikling i eksamensformerne op. Han påpegede bl.a., at fokus på, hvad eksaminationen skal afdække hos den studerende, har rykket sig. Tidligere tiders eksaminationer var primært mundtlige og få. Ikke sjældent fandt de først sted efter flere fortløbende semestres undervisning. Fokus her lå på at afdække i hvilket omfang den studerende havde overblik over stoffet. Senere tiders hyppige, og ofte skriftlige, eksaminationer som afslutning på korte semesterkurser, afprøver en mere snævert afgrænset paratviden.

Dette var, mente Hylleberg, i sig selv en uheldig, hvis ikke ligefrem plagieringsfremmende udvikling.

I forhold til fremtidens eksamensformer, der dog næppe ville blive tilrettelagt med henblik på at modvirke plagiering, konkluderede Hylleberg,

at der vil blive lagt øget vægt på afprøvning af de kompetencer ”virkeligheden” lægger vægt på: Fortsat konkret viden, men også i stigende omfang metodiske og sociale kompetencer samt evnen til at kombinere disse. Konsekvensen, mente han, vil være, at vi vil se flere kombinationsformer; flere projektopgaver og gruppearbejder, mere mundtlig eksamination af skriftlige arbejder, hvor vægten vil ligge på den studerendes evne til at kunne fremlægge og argumentere for sine data. Eksaminationsformer der i højere grad begrænser mulighederne for plagiering og andet snyd.

Svend Hyllebergs indlæg blev fuldt op af fyldige kommentarer fra professor emeritus David Favrholt, til stede blandt formiddagens deltagere. Denne efterlyste bla. større nærhed mellem studerende og undervisere, som middel til overførsel af normer.

Efter pausen leverede Morten Rosenmeier, formand for UBVA, suppleret af chefkonsulent Henrik Faursby Ahlers et såvel kompetent som meget veloplagt og underholdende oplæg om det aldeles ikke entydige krydsfelt af jura og etik, som plagiering befinder sig i. Morten Rosenmeier bidrager andetsteds i dette nummer af DF-Revy.

Webtutorial og workshops

Det foreløbige indhold af webtutorialen blev efter frokost præsenteret af Tina Pipa, leder af KUBIS Samf bibliotekerne. Det præsenterede design af tutorialen var såvel grafisk som farvemæssigt ”med kant” og målrettet modtagergruppens alder. Tutorialens 6 indholdselementer blev præsenteret: En definitions del, med præcisering af hvad plagiering er. I definitionen var lagt vægt på en formulering, der var målrettet konteksten; studerende i opgaveskrivende sammenhæng. En del indeholdende illustration og instruktion; konkrete eksempler på forkert og korrekt referencehåndte-

¹ Sisti, D.A. (2007) How do High School Student justify Internet Plagiarism. I: *Ethics & Behavior*, 17(3), 215-231.

ring. En quiz, hvor den enkelte bruger, på samme måde som på www.ubtesten.dk, vil kunne teste sin viden om plagiat og referencehåndtering. Dialogværktøjer til undervisere og endelig en postkasse med mulighed for kontakt til tutorielens arbejdsgruppe.

Dagens sidste element var workshops. Der var her mulighed for diskussion af og refleksion over essenser og pointer leveret i formiddagens oplæg.

De omdelte opgaver bød bl.a. på, i forhold til webtutoriales målgruppe, at indkredse en klar definition på plagiering, at levere argumentation for ”hvorfors det ikke er i orden at plagiere” og give bud på, hvordan den ”gode akademiske adfærd” bliver en del af de studerendes bagage. Resultaterne blev indsamlet med henblik på at levere input til arbejdsgruppens fortsatte udviklingsarbejde med webtutoralen.

Gennemgående temaer

Skal man forsøge at sammenfatte gennemgående elementer i såvel oplæg som i de efterfølgende workshops diskussioner, kunne det være, at det gentagne gange blev fremhævet, at modvirkning af plagiering må basere sig på såvel indlæring af helt konkrete færdigheder i korrekt referencehåndtering, såvel som at inddrage undervisnings-elementer vedrørende videnskabsteori og -etik.

Indlæringsteoretisk udgøres vigtige læringskanaler både af instruktioner gennem læsning eller mundtlig vejledning, egne direkte erfaringer (learning by doing) og modelindlæring; at se andre udføre handlingerne. En webtutorial om plagiering vil, på lige fod med bibliotekernes eller de akademiske skrivecentres undervisning i korrekt referencehåndtering, kun tilgå problematikken instruktivt. Af samme årsag blev det, undervejs i diskussionen, fremhævet at underviserinddragelse vil være naturlig og nødvendig. Korrekt referencehåndtering bliver, når demonstreret af en faglig rollemodel, udvidet fra at være et skriveværktøj til en lektion i god akademisk adfærd.

Som nævnt, lo mange, da de blev præsenteret for studerendes undskyldninger for at have plagieret. Jeg selv ikke undtaget. Hvad kan den observation bruges til? Min umiddelbare tanke var, at vi er tilbøjelige til at betragte ”dårlige undskyldninger” som et skalkeskjul for bevidste intentioner om at snyde. Imidlertid kan dårlige, beflippede undskyldninger også være dét, vi tyr til, når vi ikke engang aner, vi har gjort noget galt. Pecorari (2003)² påpeger således interessant, at plagiering eller kluddetæppeformuleringer, baseret på fremgangsmåden at sammenstykke sin tekst ved at copy-paste tekstdele fra flere kilder (patchwriting) blandt studerende, må tilgås med en forståelse af, at mange studerende, som led i

den proces det er at tilegne sig akademiske skrivefærdigheder, vil plagiere og kluddetæppeformulere sig, indtil de får greb om stoffet. Indsats mod plagiering kan derfor, med fordel, fokusere på at understøtte de studerendes skivemæssige færdigheder.

Endvidere kan der være god grund til, helt grundlæggende at sætte fokus på, hvad akademisk adfærd overhovedet består af og i hvilken grad, der reelt er overensstemmelse mellem nutidige holdninger og konkret adfærd hos akademikere og den klassiske opfattelse af forskeren og forskning som et kald, der afstedkommer en særlig etisk adfærd. En nylig undersøgelse, der diskuterer dette forhold, viser interessant diskrepans³.

Dagens studerende – morgendagens forskere

”Forskere er som regel bedre opdraget,” udtalte Svend Hylleberg i sit oplæg, som en opstilling af forskel mellem studerende og færdiguddannede. Det kan diskuteres, om der er belæg for en sådan antagelse. Men selv hvis forskerne i forhold til de studerende, på nuværende tidspunkt er bedre opdraget, bliver de næppe ved med at være det; i det omfang, morgendagens forskere rekrutteres fra dagens studerende og disse ikke, allerede tidligt i deres uddannelsesforløb, udstyres med de nødvendige værktøjer.

Dårlige vaner kan det, som bekendt, være vanskeligt at lægge om; og heller ikke hos Ph.d.-studerende daler kendskab til den rette referencehåndtering og den acceptable omgang med citaterne, magisk ned fra oven, som et par deltagere i min workshop rigtigt påpegede.

Selv om plagiatlitteraturen fortrinsvis har fokus på studerende frem for forskere, er der ingen grund til at antage, at forskere plagiere mindre. Emerald Group Publishing indledte således i efteråret 2006 et samarbejde med iParadigms, udviklerne af antiplagiat-softwaren Turnitin og Ithenticate, med henblik på at lade scanning for plagiat indgå i forlagets peer-review processer⁴. Lignende tiltag er CrossCheck samarbejdet⁵.

³ Macfarlane, B; Cheng, M. (2008). Communism, Universalism and Disinterestedness: Re-examining Contemporary Support among Academics for Merton's Scientific Norms. I: *Journal of Academic Ethics*, 6(1), 67-78.

⁴ Emerald Publishing Group [presmeddelelse] (2006). Emerald partners with anti-plagiarism database in publishing industry first! Lokaliseret på www.12.april.2008: http://info.emeraldinsight.com/about/news/archive.htm?id=31

⁵ CrossRef Organisation [presmeddelelse] (2007). Crossref pilots Cross-Publisher Plagiarism Detection Service. Lokaliseret på www.12.april.2008: www.crossref.org/01company/pr/press080107.htm

⁶ Errami, M.; Garner, H. (2008). A tale of two citations. I: *Nature*, 451 (7177), 397-399.

Ligeledes kan udviklingen af en database som DeJa-vu, omtalt i *Nature*⁶, ses som udtryk for det øgede fokus, der er på omfanget af potentiel plagiering i videnskabelige publikationer.

Udviklingstendensen af et luftigt begreb

Morten Rosenmeier konstaterede i sit indlæg, at plagiering er et luftigt begreb, der hverken entydigt eller endegyldigt kan defineres, men optræder i et krydsfelt af jura og etik, hvis håndtering kompliceres af, at disse felter ofte opererer med forskellige, og i nogle henseender, modsatrettede forståelsesrammer og sanktioner.

I forhold til fænomenet selv-plagiat udtalte Rosenmeier, at de fleste nok vil anse det for ok, at overtage egne opfattelser uden kildehenvisning, eller at man i visse tilfælde låner nogle mindre tekstafsnit fra sig selv. Kan man stjæle fra sig selv?

Her finder jeg det nødvendigt at supplere ved at anføre, at selv-plagiat, operationaliseret som genbrug af egne tekstdele, i stigende omfang diskuteres og problematiseres i litteraturen. Udøvelse af omfattende plagiat og selv-plagiat førte således i en sag fra Sverige 2006, til en udtalelse fra det svenske Vetenskapsråd, hvis konklusion lød på, at selv-plagiat er at betragte som netop plagiat⁷. Sagen, der vedrørte en professor i biblioteks- og informationsvidenskab ved højskolen i Borås, må betragtes som værende af særlig principiel betydning, idet de anvendte definitioner på plagiat skabte præcedens for kendelser i efterfølgende sager⁸.

Udviklingen kan for så vidt ikke overraske. På baggrund af stigende publikationspres og kvantificeret forskningsevaluering, der anerkendes som medvirkende årsager til udbredelse af fænomener som salami-slicing og least publishable unit (LPU) kan skærpelse af krav om publikationers originalitet forekomme forholdsvis indlysende.

I forhold til vejledning af studerende om korrekt referencehåndtering og god akademisk adfærd, bør eksistensen af en grænse for acceptabelt (gen)brug af egne tekster, således heller ikke være et element, der ignoreres.

Artiklens forfatter, Dyveke Sijm, studentermedlem af Danmarks Forskningsbiblioteksforening, skriver i øjeblikket bachelorphage om akademisk plagiat.

⁷ Vetenskapsrådet (2006). *Utlåtande med anledning av begäran om yttrande i ett ärende om misstänkt plagiat*. Dnr.312-2005-8423 Stockholm: Vetenskapsrådet. [Ikke publiceret].

⁸ Werkö, L. (2006). *Sammanfattning av Vetenskapsrådets yttrande om misstänkt forskningsfusik*. I: *Läkartidningen*, 43, 4291a. Lokaliseret på www.12.april.2008: www.lakartidningen.se/07engine.php?articleId=5225

² Pecorari, D. (2003). Good and original: Plagiarism and patchwriting in academic second-language writing. I: *Journal of Second Language Writing*, 12(4), 317-34